

Luontoselvitys alueen lajistoarvoista, Rieppola Joutsa

Tilaaja [REDACTED]

Osoite: [REDACTED]

Puhelinnumero: [REDACTED]

Sähköposti: [REDACTED]

Kiinteistö: 172-408-1-35

Marjaana Hassani,
Maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija
Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaiset/ProAgria Keski-Suomi
Kauppakatu 19A, 40101 Jyväskylä
puh. 043 8249641
marjaana.hassani@maajakotitalousnaiset.fi

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
KESKI-SUOMI

Johdanto

Rieppolan tilan kallioalueen maa-ainesten oton yhteislupahakemusta varten FM biologi Marjaana Hassani, Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaisista, teki luontoselvityksen alueen lajistoarvoista. Lajistoselvityksessä tarkasteltiin erityisesti liito-oravan sekä muiden erityisesti suojeltujen lajien esiintymistä alueella, sekä kartoitettiin alueen lajistoarvot. Alueelle on aikaisemmin tehty Envitecpolis Oy:n luontokartoitus.

Liito-oravat hyödyntävät pesäpaikkoinaan kolopuita, oravien risupesä ja linnunpönttöjä.

Liito-orava, *Pteromys volans*

Liito-orava on luonnonsuojelulailla (388) rauhoitettu. Se kuuluu Euroopan yhteisön luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV(a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Lisäksi laji kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajeihin, joiden elinympäristöjä suojellaan suojelualueilla. Suomen EU:hun liittymisen myötä vuonna 1995 luontodirektiivi liitettiin luonnonsuojelulakiin (498). Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnin mukaan (Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019) laji on luokiteltu Suomessa vaarantuneeksi kannan taantumisen vuoksi.

Laji suosii varttuneita kuusivaltaisia sekametsiä ja on hämärä- ja yöaktiivinen eläin. Liito-oravat käyttävät pesinään puiden koloja, pönttöjä tai esim. oravan risupesä. Toisinaan myös rakennusten kolot ja ullakot hyödynnetään lepopaikkoina. Naaralla on keskimäärin viisi pesää ja uroksella kahdeksan, joita ne vaihtelevat tarpeen mukaan. Poikaset syntyvät huhtikuussa ja toinen poikue voi syntyä vielä kesän aikaan. Nuoret liito-oravat etsivät elinalueensa jopa kilometrien päästä synnyinpaikastaan. Naaraat levittäytyvät kauemmaksi kuin urokset, jotka voivat jäädä synnyinseudulle. Naaraiden elinpiiri on keskimäärin noin 8 ha ja uroksilla jopa 60 ha. Liito-oravat syövät lehtipuiden (haapa, leppä, koivu) lehtiä

ja norkkoja, samoin ravinnoksi kelpaavat havupuiden silmut ja siemenet. Liito-oravat varastoivat ruokaa, lähinnä norkkoja, puunkoloihin ja pesiin sekä kuusten tiheiden oksien väleihin. Tutkimustiedon mukaan vähimmäislaajuus liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikalle on 4–6 ha, joka voi kuitenkin koostua myös pienemmistä osista. (Sulkava, R. 2024)

Elinpiirin elinkelpoisena säilyttäminen vaatii myös tyhjiä soveltuvia elinympäristölaikkuja, joille nuoret yksilöt voivat levittäytyä. Tyhjiä elinympäristöjen merkitys on tärkeä etenkin naaraiden osalta, koiraiden elinpiirit voivat sen sijaan olla myös päällekkäisiä. Aiemmin lisääntymis- ja levähdyspaikaksi määritellyn alueen muuttamisessa on esim. Kuopiossa sovellettu käytäntöä viiden peräkkäisen vuoden tyhjiä havaintojen perusteella ja samaa perustetta on käytetty myös kansallisessa oikeuskäytännössä. (Ahopelto ym. 2021, Uljas, S. 2024)

Liito-oravakartoituksia tehdään keväisin sekä alkukesällä (helmi-toukokuussa), jolloin papanat ovat kellertäviä eikä kasvillisuus vielä peitä niitä. Papanoita löytyy etenkin suurten kuusten ja haapojen juurelta, mutta niiden määrä voi vaihdella suuresti. Syksyllä papanat ovat tummempia ja ne tummenevat vanhetessaan. Sateen vaikutuksesta papanat voivat liettyä. Kesän aikana suurin osa papanoista maatuu ja myös kekomuurahaiset voivat kuljettaa papanoita ravinnokseen. Pitkäaikaisesti asutuilla alueilla näkyy myös virtsajälkiä puiden rungoilla, joko tummentumina tai vihertävinä laikkuina noin metrin korkeudella. (Sulkava, R. 2024)

Muurahaiset voivat kuljettaa papanoita pesiinsä ravinnoksi.

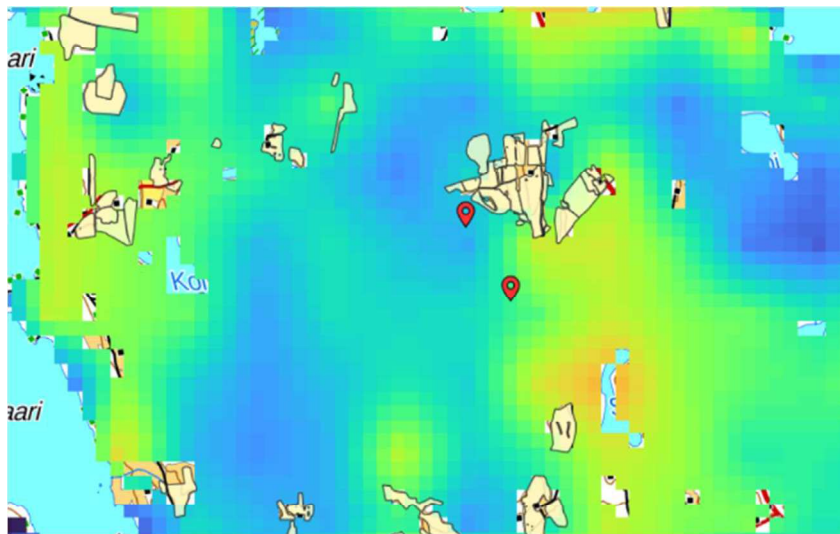
Jos liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan turvaamisesta aiheutuu maanomistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle merkittävää haittaa, hänellä on oikeus saada valtiolta siitä täysi korvaus (LsL 53§). Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikalle on mahdollista perustaa luonnonsuojelualue (LsL 10§).

Kartoituksen toteutus

Alueen ja sen lähialueiden aiemmat liito-oravahavainnot tarkastettiin laji.fi- sivuston tietokannasta. Lähin aikaisempi havainto sijaitsee kohteesta länteen Suonteen rantaan ~2,8 km (vuodelta 2008), toinen etelässä Kortekankaalla ~3,8 km päässä (vuodelta 2006), ja luoteessa ~3,5 km päässä sijaitsevat havainnot (2008 ja 2019) sekä Ruhalahdessa ~3,7 km päässä (vuodelta 2016). Tuoreimmat havainnot on tehty lähialueilla kuusi vuotta sitten ja varsinaisilta alueilta ei ole aiempia havaintoja. Lisäksi tarkistettiin Luomuksen tekemä liito-oravan elinympäristöjen ennustekartta alueelta, jonka mukaan alueet eivät ole erityisen potentiaalisia lajin esiintymiselle.

Liito-oravan aiemmat havainnot Laji.fi-palvelussa merkittynä kartalle tähdillä ja havaintovuosin.

Luomuksen tekemä ennuste liito-oravalle potentiaalisista elinympäristöistä, sekä kohteen sijainnit paikkamerkein (paikkatietoikkuna.fi). Mallin mukaan potentiaalisilla alueilla väriskaala on punainen todennäköisyyden kasvaessa.

Laji.fi -palvelun kautta tarkastettiin myös muut uhanalaisten lajien esiintymät alueelta tai niiden läheisyydestä. Tarkastelussa noin kilometrin säteellä kohteista löytyy vanhoina havaintoina varpuspöllö (2008), musta-apila (2010) ja ketoneilikka (2001). Näistä varpuspöllö, *Glaucidium passerinum*, on vaarantunut (VU) ja luonnonsuojelulain uhanalainen laji (LSA2023/1066, liite 6) sekä EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji.

Alkutarkastuksen jälkeen alueelle tehtiin maastokartoitus 26.11.2025, jolloin alueiden metsäiset osat käveltiin läpi. Maasto oli kartoitusten aikaan vähälumista, eikä lumi ollut vasta satanutta. Olosuhteet olivat kartoitukselle suotuisat. Alueelta etsittiin haavat sekä erityisesti suuret kuuset ja tarkistettiin pöntöt sekä mahdolliset muut kolopuut. Liito-oravan papanoita etsittiin runkomaisten haapojen sekä rinnankorkeusläpimitaltaan yli 35 cm:n paksuisten kuusten ja koivujen tyviltä (kartoitusmenetelmä Nieminen 2017). Myös pienempien kuusten tyviä tarkistettiin varmuuden vuoksi, sillä alueella oli vain vähän suuria kuusia. Kartoitusalueita tarkasteltiin liito-oravan kannalta osana laajemman alueen liito-oravaesiintymiä vanhoja havaintoja huomioiden.

Papanoiden löytyessä yksittäisen puun juurelta esim. hakkuuaukolla tai suokannaksella, on kyseessä todennäköisesti liito-oravan kulkuväylän osa. Papanoiden löytyessä metsästä on kyseessä vähintäänkin liito-oravan levähdyspaikka, mutta usein myös lisääntymispaikka. (Sulkava, R. 2024)

Liito-oravien papanat löytyvät usein suurten kuusten tai haapojen tyviltä.

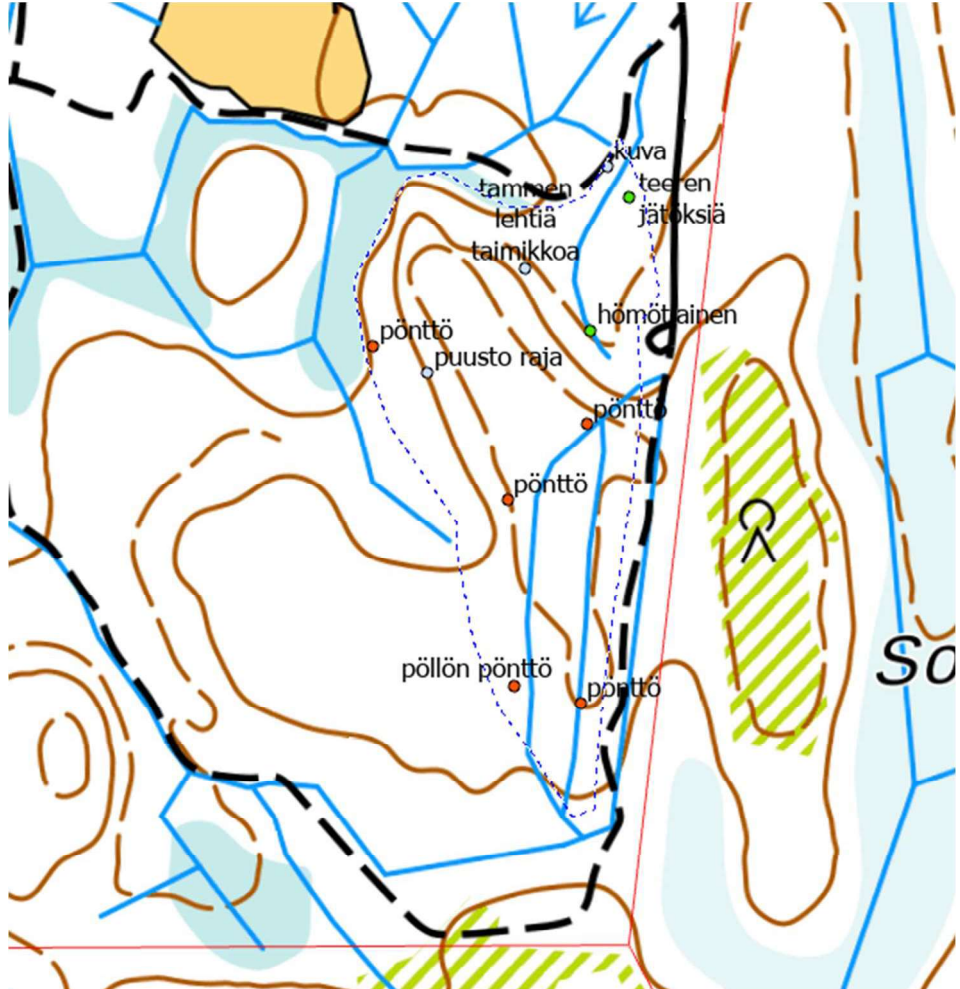
Tulokset

Alueilta **ei löytynyt** liito-oravan papanoita tai muita merkkejä lajin esiintymisestä. Eteläisempi kartoitusalue oli reilu 4 ha ja pohjoisempi alue noin 2,8 ha.

Eteläinen alue

Eteläisemmällä alueella oli yhtenäistä metsäaluetta laajalti ja alueen puusto koostui pääasiassa kuusista. Joukossa esiintyi yksittäin lisäksi koivua, mäntyjä, raitaa, harmaaleppää ja pihlajaa. Haapaa alueen puustosta ei löytynyt. Kasvillisuustyyppiltään alueet vaihtelivat korkeampien osin tuoreesta mustikkatyypin kankaasta pohjoisosan laskevien rinteiden lehtomaisiin kankaisiin ja edelleen suoalueeseen.

Alueen koillisreunan puustossa on erirakenteisuutta ja ylispuina pieni joukko

hieman vanhempia kuusia sekä mäntyjä, joiden läpimitta rinnankorkeudelta noin 30–40 cm. Muutoin puusto on nuorempaa kuusivaltaista. Alueelta löytyi **teenen (*Lyrurus tetrix*) jätökset**. Kasvillisuustyyppiltään alue on lehtomaista kangasta (sammal-metsäalvejuuri valtaista). Erityisesti tienpuoleinen reuna on nuorta tiheää kuusikkoa. Lahopuustoa esiintyi vain niukasti ja pääasiassa pientä.

Mäkialueella puusto on talousmetsää ja rakenteeltaan harvahkoa. Alue on vanhaa kaskimetsää ja kaskiröykkiöitä löytyy runsaasti, samoin kuin suuria muurahaispesiä. Puustoltaan alue on vaihtelevaa, osin nuorta noin 30–50 – vuotiasta ja kuusten läpimitta pääasiassa alle 25 cm, toisaalta myös vanhempaa uudistuskypsää kuusikkoa. Puron varteen laskeva puusto on tiheää, nuorempaa noin 20–30-vuotiasta. Suuria kuusia ei juuri ole, joskin yksittäin vähän isompia 30–40 cm läpimittaisia löytyy. Kasvillisuustyyppiltään alue on tuoretta mustikkatyypin kangasta, jonka lajistossa vallitsevat puolukka, mustikka, kangasmaitikka ja metsälauha.

Alueen pohjoiskärki suolle laskien on nuorempaa sekametsää, jonka puustossa eri ikäisiä kuusia, mäntyjä, koivuja. Nuoripuustoinen alue on tiheä rakenteeltaan. Joukossa kasvoi yksittäin muutamia

pihlajia, raitoja ja harmaaleppiä. Suurimpien puiden läpimitta korkeintaan 30 cm, mutta pääasiassa puusto oli nuorempaa (30–40-vuotiaista) ja tasaikäistä.

Alueen luoteiskärjessä suonlaidalla on pieni alue, jolla kasvoi suuria kuusia halkaisijaltaan max 40–50 cm. Puuston ikä 50–80-vuotiaista, muutoin puusto on nuorempaa kuusivaltaista. Erityisesti koillispuolen puusto on tiheää nuorta kuusikkoa, jonka joukossa on mäntyjä. Alueella ei ollut suuria puita tai merkkejä liito-oravasta.

Eteläiseltä alueelta ei löytynyt yhtään kolopuuta tai haapaa. Alueelta löytyi runsaasti linnunpönttöjä, joista osa oli huonokuntoisia. Pöntöt eivät olleet liito-oravan asuttamia, sillä papanahavaintoja alueelta ei tehty lainkaan. Todennäköisesti alueella tai sen läheisyydessä on kuitenkin myös oravan risupesiä, sillä oravien syönnöksiä löytyi runsaasti. Papanahavainto tehtiin teerestä (muut lajihavainnot, ei liito-orava) metsäalueen koilliskulmalta.

Eteläiseltä alueelta löytyi myös yksi pöllön pönttö.

Koillispuolen nuori tiheä kuusikko ei ole liito-oravalle sopivaa elinympäristöä.

Mäenlaella on vanhaa kaskialuetta, jonka kuusivaltainen puusto on vielä turhan nuorta liito-oravalle.

Alueen luoteisreunalla on pieni alue liito-oravalle sopivaa metsäaluetta, mutta merkkejä lajin esiintymisestä ei kuitenkaan löytynyt alueilta.

Alueelta löytyneet muut lajistohavainnot:

Keltasarvikka, *Calocera viscosa*

Talvivinokas, *Sarcomyxa serotina*

Nahkavinokkaat,
Panellus sp.

Ruskotuhkelo,
Lycoperdon umbrinum

Kantokääpä, *Fomitopsis*
pinicola

Käpytikka,
Dendrocopos major

Kuusitiainen, *Periparus*
ater (rauhoitettu)

**Hömötiainen, *Poecile*
montanus EN** erittäin
uhanalainen,
rauhoitettu

Hömötiainen, *Poecile montanus*

Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnin mukaan (Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019) laji on luokiteltu Suomessa erittäin uhanalaiseksi kannan taantumisen vuoksi.

Hömötiaisen levinneisyysalue ulottuu Euroopassa Brittein saarilta Alppien ja Balkanin vuoristoille ja Finnmarkiin, sekä kattaa boreaalisen havumetsävyöhykkeen Japaniin asti. Suomessa laji pesii koko maassa puuttomia tunturialueita lukuun ottamatta. Järvi-Suomi kuuluu hömötiaisen tiheimmän kannan alueisiin. (BirdLife 2025)

Laji on paikkauskollinen metsälintu, joka elää samoissa metsissä vuodesta toiseen. Talvisin laji hyödyntää talviruokintapaikkoja, mikäli alueelta löytyy sellainen. Hömötiaisia voidaan löytää kaikenlaisista metsistä ja soiden laitamilta. Laji on tyypillisesti vanhojen havumetsien eliö. Talvisen ravinnonhankinnan kannalta sille elintärkeitä ovat järeät havupuut, kesäisin lehtipuuvaltaiset alikasvokset. Pesäpaikkana lintu käyttää lehtipuupötkkelöitä. (BirdLife 2025)

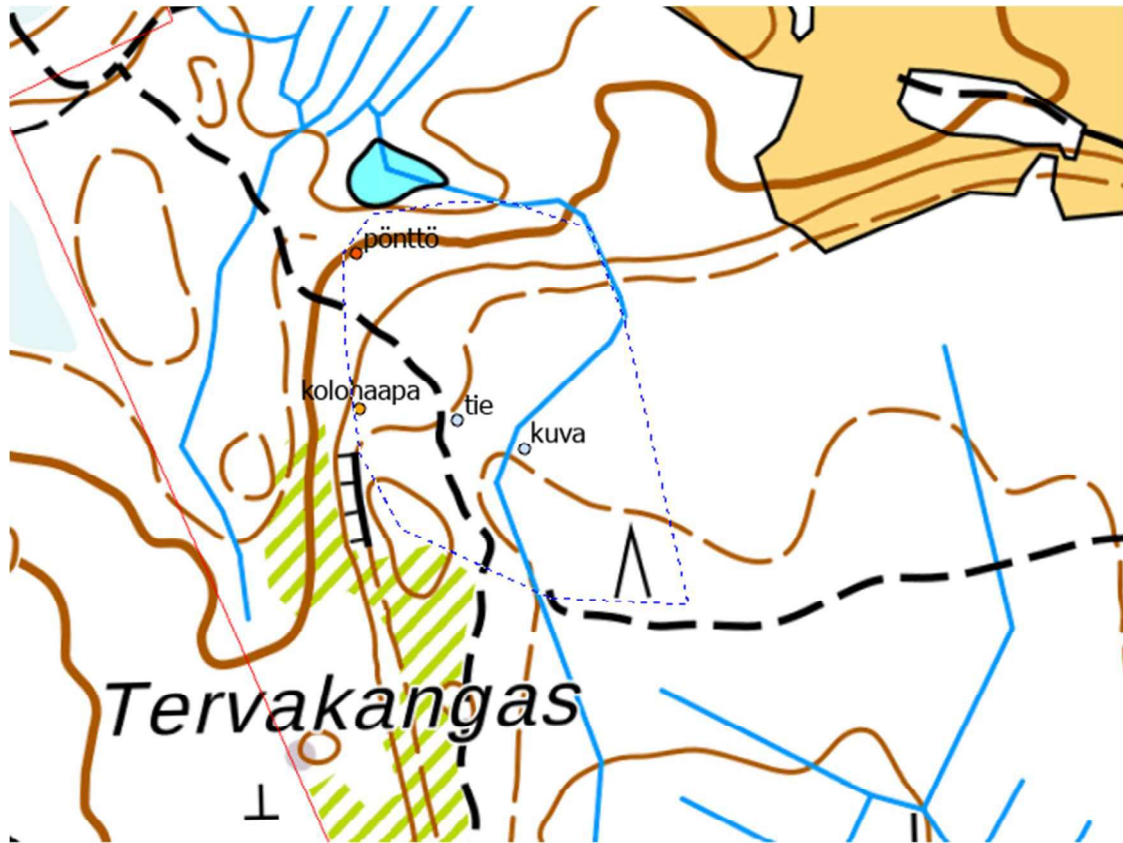
Linnusta saatiin kartoituksessa yksittäinen näköhavainto tiheästä nuoresta kuusikosta. Alueella ei kuitenkaan ole pesäpaikoiksi sopivia lehtipuupötkkelöitä, eikä lajille tyypillistä järeää kuusikkoa. Tämän vuoksi linnun pesäpaikka on todennäköisesti jossain läheisillä metsäalueilla.

Alueelta löytyneet teeren papanat.

Pohjoinen alue

Pohjoisempi alue on valtaosin varttuvaa mäntyvaltaista metsää sekä pieninä alueina kuusia ja koivuja. Jyrkänteiden paikkeilla puustosta löytyi myös yksinäinen kolohaapa, jonka juurelta ei kuitenkaan löytynyt merkkejä liito-oravasta. Puusto on myös rakenteeltaan epätypillistä elinympäristöä liito-oravalle, sillä se muodostuu harvakkosta ja iältään nuorista puista. Alueelta löytyi yksi linnunpönttö, joka ei kuitenkaan ollut liito-oravan asuttama, sillä alueelta ei löytynyt lainkaan papanoita tai muita merkkejä lajista.

Valtaosa pohjoisesta alueesta on harvakkoa varttuvaa männikköä, joka olisi liito-oravalle epätypillistä elinympäristöä.

Alueelta löytyi yksi kolohaapa, jolta ei kuitenkaan löytynyt merkkejä liito-oravan esiintymisestä alueella. Haavan ympärillä oleva puusto on pääasiassa nuorta.

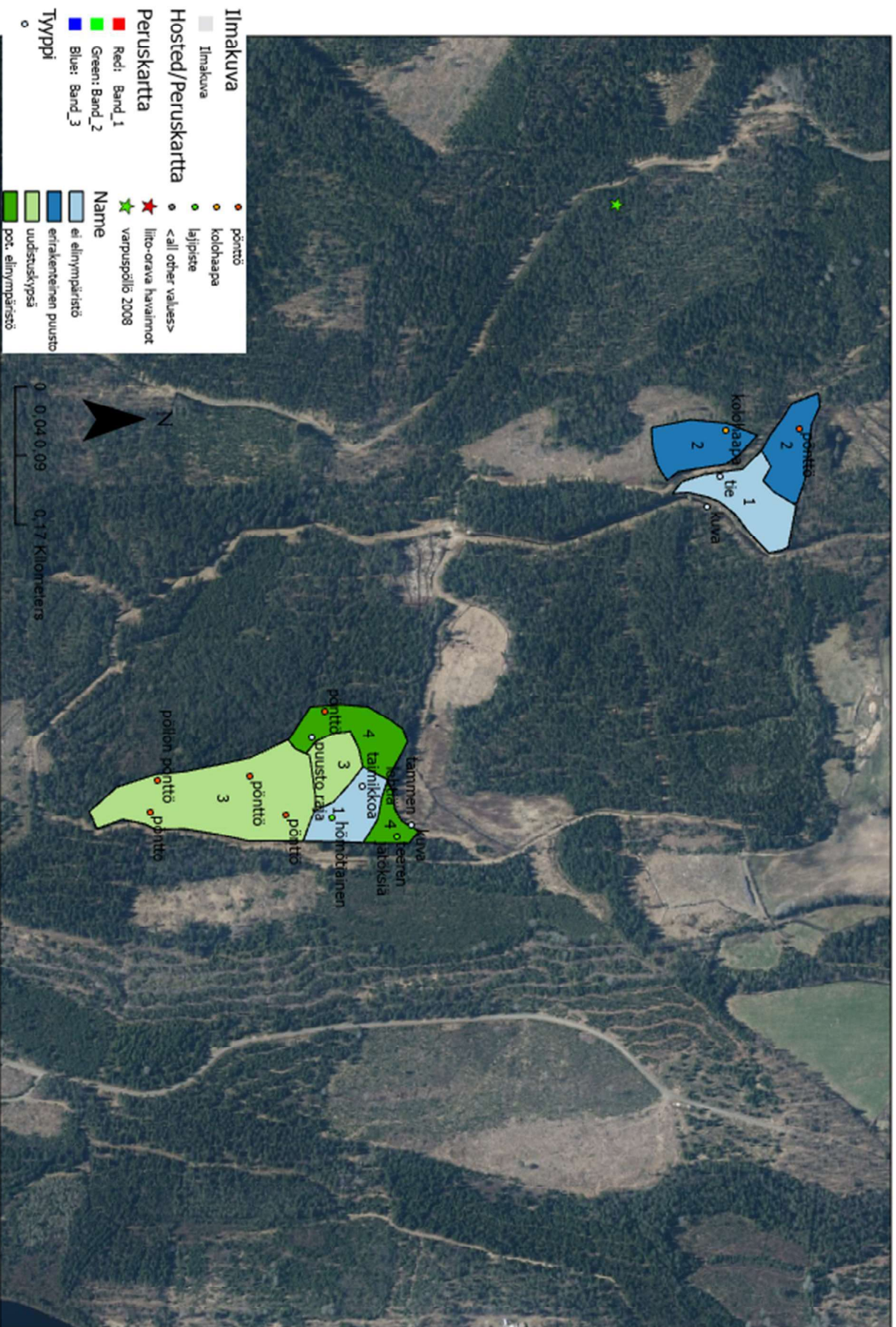
Pohjoisen alueen metsä on rakenteeltaan vaihtelevaa ja aukkoista.

Yhteenveto

Alueelta ei löytynyt merkkejä liito-oravan esiintymisestä (papanoita, syönnöksiä, virtsajälkiä). Rakenteeltaan sopivimmat metsäalueet ovat pinta-alaltaan pieniä ja myös lajille sopimattomia alueita sisältyy kartoitettuihin alueisiin.

Kartoituskerralla havaittu hömötiainen pesii todennäköisesti ympäröivillä alueilla, sillä pesäpaikoiksi sopivaa lahopuuta ei juuri ole. Lisäksi laji hyödyntää laajempaa aluetta, jota on tarjolla ympäröivillä alueilla.

Alueen läheisyydestä (noin 1 km säteellä) on vanha varpuspöllö havainto. Lajista ei saatu havaintoja kartoituskerralla, mutta se hyödyntää todennäköisesti laajemmin ympäristön metsäalueita eikä hankkeella ole merkittävää vaikutusta lajin esiintymiselle.

Kirjallisuus ja lähteet

Ahopelto, L., Lundgren, L., Kostiainen, A., Peltola, K., Laita, A., Mäkelä, A., Väänänen, M., Perätie, T. & Ruohomäki, A. 2021. Liito-oravan huomioiminen kaupunkisuunnittelussa. Hyvien käytäntöjen opas. Metsähallitus, Espoon kaupunki, Jyväskylän kaupunki ja Kuopion kaupunki. 108 s.

[Liito-oravan huomioiminen kaupunkisuunnittelussa](#)

BirdLife Suomi, Hömötiainen, tiedot tarkistettu 7.12.2025.

[BirdLife Suomi | Hömötiainen](#)

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). -Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toimi.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.

Sulkava, R. 2024. Lisääntymis- ja levähdyspaikan määrittelyn laillisuusperusteet liito-oravakartoituksissa ja niiden tulosten tulkinnassa. Suomen luonnonsuojeluliitto

[liito_orava_laillisuusperusteet_sl_.pdf](#)

Suomen Lajitietokeskus. Laji.fi, tiedot tarkistettu 26.11.2025.

Uljas, S. 2024. Liito-oravan suojelusäännökset, Liito-oravan turvaaminen talousmetsissä -seminaari 7.2.2024, Elinkeino- Liikenne- ja Ympäristökeskus.

[Liito-orava - tiukasti suojeltu metsälaji](#)